

Острогляд О.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності
Державного університету «Житомирська політехніка»;
професор кафедри права та публічного управління ЗВО «Університет Короля Данила»

УДК 343.2/7

DOI 10.32782/2663-5666.2023.1.11

НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. Кримінально-правова політика сучасної Української держави характеризується поєднанням в ній суперечливих тенденцій. Криміналізація суспільно-небезпечних діянь активно проводиться і нині, Особлива частина Кримінального кодексу України поповнюється новими складами. У той же час державна влада заявляє курс на гуманізацію реформ, що проводяться в кримінально-правовій сфері.

Босхолов С.С. з цього приводу підкреслює, що давно вже доведено, що надмірність кримінальної репресії, наявність надмірно жорстких санкцій не лише девальвують кримінальне покарання, а й підривають віру населення у справедливість правосуддя, перетворюють правоохоронні органи на ворожі для людини інститути. Схильність кримінальної політики до кон'юнктурних тенденцій, що відбуваються в коридорах державної влади, внаслідок чого правосуддя у нас часто опиняється в полоні політики та політиків, а то й політиканів. На жаль, у їхньому полоні знаходилося чимало наукових шкіл та напрямів, що виправдовували свавілля тоталітарного режиму. Та й сьогодні у багатьох з'являється туга по сильній руці, і охочі виправдати чергове насильство ще не перевелися [2, с. 53].

Спроби затвердити в Україні і потім провести курс гуманізації вже були. Наприклад, Концепція реформування кримінальної юстиції України (Затверджено Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008), серед іншого, передбачала багато аспектів гуманізації, зокрема: 1. Докорінні зміни в соціально-політичних та інших умовах життя суспільства і держави на нинішньому етапі розвитку України та прийняття Конституції України створили передумови для реформування системи кримінальної юстиції у напрямі дальшої демократизації, гуманізації (виділено мною – О.О.), посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів

і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством; 2. Концепція має будувати, поряд з іншими, на принципі гуманізації законодавства у сфері кримінальної юстиції; 3. Серед завдань Концепції виділяється одним з перших – гуманізація кримінального законодавства та створення умов для гуманізації сфери виконання кримінальних покарань; 4. Серед напрямів реформування кримінального законодавства виділяють наступне положення – «з метою гуманізації кримінального законодавства певну частину злочинів необхідно було трансформувати в кримінальні (підсудні) проступки, обмежити сферу застосування покарань, пов'язаних із позбавленням волі, замінивши їх, наприклад, штрафними санкціями». З цією метою окремі діяння, що за чинним Кримінальним кодексом України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, які відповідно до політики гуманізації кримінального законодавства будуть визнані законодавцем такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки. На думку авторів Концепції такий підхід до розмежування злочинів і кримінальних проступків має забезпечити подальшу гуманізацію кримінального законодавства [6].

Що відбулося далі загалом відомо. Не заперечуючи загалом необхідності введення інституту кримінального проступку, спосіб автоматичного перенесення частини злочинів невеликої тяжкості в категорію кримінальних проступків, без ґрунтового опрацювання кримінального законодавства є безсумнівно шкідливим.

Відповідно варто визначитися які напрямки сьогоденної кримінально-правової політики є визначальними і чи дійсно вони відповідають задекларованим положенням.

Стан опрацювання. Висвітлення окремих аспектів гуманізації та інших положень сучасної кримінально-правової політики займалися: Балобанова Д.О., Жуманізов М. А., Осмоналієв К. М., Примаченко В. Ф. Ревін В. П., Тацій В.Я. та інші.

Вказані дослідники висвітлювали окремі аспекти розвитку кримінально-правової політики в різний час і, відповідно, вони відповідали часу написання праці, що на сьогодні вже може не відповідати чинному законодавству. Частина вказаних дослідників не досліджували правове поле України, що також потребує коригування.

Метою статті є визначення сучасних напрямків розвитку кримінально-правової політики України.

Виклад основного матеріалу. Напрямок гуманізації сучасної кримінально-правової політики є необхідним, проте в цьому випадку варто визначитися, що ж розуміється під гуманізацією кримінальної відповідальності; зважати на те, що крім суб'єкта кримінального правопорушення, в першу чергу потрібно говорити про дотримання прав потерпілого; бачити, принаймні в загальних рисах, кінцевий результат гуманізації та його вплив на практичне застосування кримінального законодавства.

На необхідності врахування позиції потерпілого наголошує і Вінфрід Гассемер (Catedrático de Direito Penal, Direito Processual Penal, Teoria do Direito e Sociologia do Direito da Universidade de Frankfurt a.M. e Vice-Presidente do Tribunal Constitucional Federal (Alemanha)), зокрема, зазначаючи, що кримінальне право континентальної Європи орієнтоване на автора (суб'єкта – О.О.). Історично це почалося – як державний виклик – з нейтралізації жертви в процесі боротьби зі злочинністю, і в наших уявленнях про закінчення вироку жертва знову опиняється і, все частіше опиняється, осторонь. Все це має багато причин, більшість з яких є і, безсумнівно, також зберуться в майбутньому Кримінальному законі. Альтернативи авторській орієнтації в сучасному кримінальному праві в принципі немає. Однак це означає, що майбутній Кримінальний закон буде (і повинен) більше враховувати жертву. Теорія кримінального права та теорія покарання повинні поставити жертву в центр своїх концепцій. У будь-якому випадку, вони повинні пам'ятати про дві речі: запобігти полюсній напрузі між юридичними позиціями щодо злочинця та жертви від того, щоб призвести до гри з нульовою сумою, у якій лише одному можна дати те, що раніше було відібрано іншим [15, с. 45-46].

Дискусії щодо необхідності гуманізації кримінальної відповідальності, зменшення кількості осіб, яких позбавляють волі та ін. останніми роками не припиняються. Кримінальний кодекс, незважаючи на те, що він був прийнятий

у 2001 році, не в повній мірі відповідає сучасним реаліям і потребує серйозного реформування, так як в його основу має бути покладено сучасні досягнення науки кримінального права України і світу.

А це, в свою чергу свідчить про те, що Кримінальний кодекс не виконує в повній мірі роль основного засобу протидії злочинності. Така ситуація зумовлена нестабільністю чинного кримінального законодавства України.

Стабільність кримінального законодавства абсолютно не заперечує його динамізму. Як вірно наголошує В.Я. Тацій динамізм кримінального законодавства залежить від низки різноманітних чинників: політичних, соціальних, економічних, міжнародно-правових тощо. До таких чинників, наприклад, можна віднести зміни соціально-економічних умов розвитку держави і виникнення у зв'язку з цим у суспільстві нових потреб, цінностей, інтересів, що потребують кримінально-правового захисту, появу нових видів суспільно-небезпечної поведінки, які вимагають передбачення їх у КК як злочину (криміналізація), або, навпаки, втрата суспільної небезпечності діяннями, передбаченими у КК (декриміналізація), необхідність узгодження приписів КК із нормами інших публічних та приватних галузей українського законодавства, з якими КК перебуває у системному взаємозв'язку і взаємозалежності, взяття державою міжнародних зобов'язань, що потребують внесення змін і доповнень до чинного КК, рішення Конституційного Суду України та Європейського Суду з прав людини, згідно з якими держава зобов'язана вносити певні зміни до кримінального законодавства, тощо [14, с. 186-187].

Як зазначає Балобанова Д.О. під динамікою кримінального права розуміється стан кримінального права у просторі та часі, яке може знаходитися у русі (прогрес чи регрес) або у спокою. На її думку, можна визначити два основні напрями, якими йшло кримінальне право. Вони є частково протирічними, але не взаємовиключними. Одним напрямом було пом'якшення кримінальної репресії (гуманізація кримінального переслідування), іншим – посилення відповідальності за деякі злочинні прояви (пеналізація) та запровадження кримінальної відповідальності за певні діяння (криміналізація) [1, с. 349-350].

Відповідно, головне в процесі внесення змін до Кримінального кодексу України дотримуватись розумного балансу щодо криміналізації

і декриміналізації діянь, посилення чи, навпаки, пом'якшення відповідальності за вчинення суспільно-небезпечних діянь.

Зміни до Кримінального кодексу повинні вноситись з врахуванням принципу гуманізму, під яким, згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови, пропонується розуміти ставлення до людини, пройняте турботою про її благо, повагою до гідності; людяність [3, с. 266], а також при неможливості вирішити правовий конфлікт іншими, не кримінально-правовими, засобами. Звичайно потрібно враховувати і інші принципи – пропорційність, справедливість і т.д.

Але це загальне розуміння гуманізму повинно враховувати кримінально-правову специфіку, повинно отримати змістовне навантаження і розширення, тільки в такому випадку буде реальне розуміння гуманізації кримінальної відповідальності, що на сьогодні в наукових дослідженнях розуміється по різному.

Примаченко В.Ф. зазначає, що звужуючи питання гуманізму у кримінально-правовій сфері до власне гуманізації кримінальної відповідальності, слід відзначити, що остання маючи свою певну історію розвитку та вивчення на сьогоднішній день залишається феноменом який по-різному визначається і неоднозначно сприймається вченими. Ця проблема обумовлена не лише тим, що гуманізація кримінальної відповідальності знаходиться у непростій теоретичній площині її усвідомлення та розуміння, а в першу чергу мабуть тим, що вона розташована у багатовимірній системі відносин і має багатоаспектні теоретичні характеристики. Значно ускладнюються все це і тим, що в українській науці кримінального права немає єдиного підходу щодо розуміння поняття «кримінальна відповідальність», яке по суті є базовою категорією в досліджуваному питанні [9, с. 321]. Щодо визначення сучасного змісту поняття «гуманізація кримінальної відповідальності» вбачається потреба подальшої розробки гуманізації кримінальної відповідальності із акцентом її поділу на два основні види: 1) гуманізація кримінальної відповідальності, поєднаної із покаранням; 2) гуманізація кримінальної відповідальності, поєднаної з іншими заходами кримінально-правового характеру [9, с. 322].

Нині основним напрямом розвитку кримінальної політики, зазначає Жуманіязов М.А., є її гуманізація. За сучасних темпів зростання чисельності «тюремного населення» проблема перенаселеності місць позбавлення волі не

може бути вирішена лише механічно – шляхом будівництва нових ізоляторів і колоній. В наявності необхідність удосконалення кримінальної політики, яка повинна мати двовекторний характер – бути жорсткою і безкомпромісною щодо осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, і водночас стати більш гуманною по відношенню до осіб, які вперше вчинили злочини невеликої та середньої тяжкості, а також до вразливих груп населення – жінок, неповнолітніх [5, с. 161-162].

Такий підхід заслуговує на увагу, оскільки загалом відображає прагнення суспільства до покарання винних і чим важче діяння, тим суворішою має бути відповідальність, проте він не враховує іншого аспекту, що гуманізація кримінальної відповідальності не повинна порушувати, наприклад, права потерпілого на відшкодування шкоди.

Автор цього дослідження також кілька разів аналізував питання практичного впровадження ідеї гуманізації кримінальної відповідальності.

Наприклад, 2012 року було проаналізовано річні зміни до чинного Кримінального кодексу в аспекті декларованих положень з гуманізації кримінальної відповідальності [дет. див. 8], зокрема, в вище названій Концепції реформування кримінальної юстиції.

Загалом лише протягом вказаного року до Кримінального кодексу України було внесено зміни та доповнення 9-ма Законами України, змін зазнали 25-ть статей, Кодекс доповнено 4-ма новими статтями. Більшість зазначених змін стосувалися або посилення кримінальної відповідальності або розширення об'єктивної сторони або криміналізації діянь. Стосовно реалізації принципу гуманізму, то серед зазначених змін такими можна вважати зміни до статті 65 Кримінального кодексу України, а саме стаття 65 доповнилася частиною п'ятою такого змісту: «5. У випадку затвердження вироком угоди про примирення або про визнання вини суд призначає покарання, узгоджене сторонами угоди», що пов'язано з введенням нового кримінально-процесуального інституту угоди про примирення, що можна визнати проявом гуманності та прагненням до зменшення кількості судимих осіб.

Таким чином, можна зробити висновок, що кримінальне законодавство України не варто вважати стабільним, зміни, що вносяться до Кримінального кодексу, не носять системного характеру і є стійка тенденція до подальшої криміналізації певних видів діянь. Ця тенденція продовжилася і в наступні роки.

Варто підкреслити, що не всі зміни до Кримінального кодексу в аспекті посилення відповідальності не є невинуватими, частина з них обумовлена прийняттям міжнародних нормативних документів, які зобов'язують Україну привести в відповідність чинне законодавство, зміни останніх років пов'язані з війною і тут зрозуміло, що ці відносини потрібно врегулювати і за допомогою посилення відповідальності.

Все це призводить до необхідності розробки концепції кримінально-правової політики України, плану законодавчої діяльності у цій сфері на підставі сучасного стану розвитку науки кримінального права і з врахуванням принципу гуманізму.

Певні спроби активно вплинути на кримінальне законодавство в аспекті його гуманізації відбувалися протягом 2012-2019 років. Було подано кілька законопроектів щодо введення інституту кримінальних проступків. Зокрема, 3 березня 2012 року за № 10136 проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» (Проект відкликано (12.12.2012)) [11]. Як зазначав автор проекту його метою є реалізація державної політики із гуманізації кримінальної відповідальності, наслідком якої стане суттєве зменшення кількості судимих осіб і осіб, яких позбавлятимуть волі. Прогнозувалося автором також знизити офіційно визнаний рівень криміналізації суспільства (покращення ситуації в Україні з кількістю людей, які мають судимість за злочин, зниження кількості злочинів та засуджених за них) та оптимізувати діяльність органів кримінальної юстиції (за умови спрощення процедури притягнення до відповідальності за кримінальні проступки).

Пізніше Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [10] (набрав чинності 1.07.2020 р.) кримінальний проступок таки було введено, хоча як вже йшлося вище, законодавче закріплення викликало ряд проблем теоретичного та практичного характеру. Відповідно що і призвело до необхідності створення робочої групи з розробки нового Кримінального кодексу України, оскільки нині діючий втратив свою системність та потребує вже заміни, а не вдосконалення.

Причому, стосовно подібного законопроекту і ризиків його прийняття, застерігав В.Я. Тацій

у одній зі своїх праць, де зокрема, було зазначено, що такого роду численні зміни до КК України (по суті – пропозиція про створення нового Кодексу) можуть розбалансувати систему кримінально-правових норм. Якщо дійсно є потреба у таких фундаментальних змінах, то її необхідно реалізовувати шляхом підготовки нової редакції КК України або розробки і прийняття нового КК України. При цьому, в першу чергу, необхідно розробити (створити) концептуальні засади кримінального права, на яких будуть ґрунтуватися всі положення нового Кодексу. Ретельно їх вивчити та обговорити серед юридичної громадськості [14, с. 199].

Напевне, що в аспекті гуманізації кримінальної відповідальності варто більше уваги приділяти не наслідкам вчиненого, а аспекту принципу гуманізму в розумінні також і правової визначеності. Напрошується висновок, що більш гуманним буде підхід розуміння оцінки діянь чітко як злочину і проступку з відповідними наслідками (включаючи можливість звільнення від відповідальності) для особи, яка вчинила таке діяння і для особи, яка постраждала від нього, ніж просто незастосування призначенні покарання дій що принижують гідність особи, що також, звичайно, є важливим, якщо це не просто декларація.

Наступна спроба автора дослідити окремі питання гуманізації кримінальної відповідальності відбулася 16-17 листопада 2018 року в межах Міжнародного науково-практичного симпозіуму «Гуманізація кримінальної відповідальності» під час якого проводилося опитування учасників щодо проблематики гуманізації відповідальності, зокрема, та щодо кримінального законодавства, загалом [дет. див. 4]. Як свідчать результати, учасники Симпозіуму мають єдині підходи в розумінні необхідності удосконалення кримінально-правового регулювання і напрямків такого удосконалення. Ось окремі результати:

- переважна більшість опитаних (63,6 %) вказує, що в кримінальному законодавстві на даних час панує пеналізація/криміналізація, що свідчить про посилення кримінальної репресії;

- в відповіді на питання, що таке «Гуманізація кримінальної відповідальності» в загальному респонденти (45,5 %) сходяться до думки, що під гуманізацією варто розуміти – «пошук оптимального співвідношення покарання винного та забезпечення прав потерпілого». Цікавим є також варіант відповіді, що це «олюднення» кримінальної відповідальності;

- щодо змін, які вносяться останнім часом до Кримінального кодексу України, то причинами таких змін називаються – суб'єктивізм законодавчої волі (45,5 %) та політична доцільність (45,5 %), що фактично є аспектами одного і того ж явища;

- для удосконалення законодавчого регулювання та застосування кримінального законодавства, в аспекті гуманізації, визначальним має бути – визначеність і зрозумілість законодавства, як для громадян, так і для посадових осіб (77,3 % опитаних).

- при відповіді на питання щодо складових гуманізації кримінальної відповідальності можна стверджувати, що позитивні зрушення можливі лише при гуманізації кримінального законодавства в цілому (68,2 %), а також гуманізації системи покарань та їх застосування (31,8 %) порядку притягнення до кримінальної відповідальності (31,8 %);

- серед причин відсутності єдності судової практики (мова йде про розумну єдність, з врахуванням дискреції суду – О.О.), в якості основних, вказуються: нестабільність кримінального законодавства (59,1 %) та реагування судів та суддів на політичну кон'юнктуру (50 %);

- в стратегії гуманізації кримінальної відповідальності на 10 років, на думку опитаних, має переважати декриміналізація діянь;

- на рахунок впровадження в кримінальне законодавство реальної гуманізації кримінальної відповідальності, то тут очікувано респонденти сходяться в думці, що це має бути комплекс заходів, що має базуватися на вивченні позитивного досвіду, розуміння термінологічних основ та поєднання гуманізації і кримінального і кримінального процесуального законодавства, важлива роль також відводиться і правовому всеобучу.

Зрозуміло, що гуманізація як сучасний напрямок реалізації кримінально-правової політики має право на існування, але при її впровадженні потрібно враховувати цілий спектр нюансів. Висловлені положення здійснюють умовний перехід від гуманізації до наступного напрямку сучасної кримінально-правової політики, а саме до її лібералізації.

Одразу слід наголосити, що, наприклад, Осмоналієв К.М. застерігає, що не слід плутати лібералізацію кримінальної політики зі стратегією зменшення карального преса та надмірності кримінальної репресії. Очевидно, що загалом безмежна лібералізація кримінальної політики згубно позначається на ефективності протидії

злочинності, як і надмірна репресивність кримінальної заборони [7, с.249].

На думку Ревіна В.П., лібералізація це процес зміни діючого кримінального законодавства, що виражається в встановленні системи засобів і правил призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (свободи), в покращенні положення винної особи при призначенні покарання (вибір його видів), в ослабленні кримінальної репресії при призначенні покарання і умов його відбування. При лібералізації тягар кримінальної відповідальності залишається, але надаються альтернативи позбавленню волі [13, с.113].

Саме таким шляхом і йде на сьогодні робоча група з розробки нового Кримінального кодексу України, передбачаючи за вчинення кримінальних правопорушень наступні види кримінально-правових засобів: 1) покарання; 2) пробация; 3) засоби безпеки; 4) реституція; 5) компенсація; 6) конфіскація майна; 7) вилучення речі; 8) судимість; 9) кримінально-правові засоби щодо юридичної особи [12]. Відповідно тут ув'язнення на певний строк лише один з багатьох засобів реагування на вчинення кримінального правопорушення чи іншого передбаченого Кримінальним Кодексом протиправного діяння.

Відповідно сучасними напрямками кримінально-правової політики є гуманізація та лібералізація кримінальної відповідальності. Їх впровадження можливе лише в процесі проведення ґрунтовної реформи кримінального-законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права: доктринальні положення: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 358 с.
2. Босхолов С. С. Конституційно-правової кризи і уголовная політика // Правоведение. 1993. № 6. С. 49-54.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Гуркова А.В., Ілін Л.М., Острогляд О.В. Результати анкетування Гуманізація кримінальної відповідальності // Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Івано-Франківськ, 7 грудня 2018 р.). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. С. 134-138.
5. Жуманиязов М. А. Сущность уголовной политики Республики Казахстан : дис. канд. юрид. наук : 12.00.08 : Москва, 2006. 218 с.
6. Концепція реформування кримінальної юстиції України. Затверджено Указом Президента України від

8 квітня 2008 року № 311/2008 // URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukaz-kontseptsiya-reformuvannya-kriminalnoi-yustitsii-peredbachae-nadannya-ministerstvuyustitsii-nizki-novih-povnovajen-8289>

7. Осмоналиев К. М. Уголовная политика современного Кыргызстана: становление и развитие : диссертация ... доктора юридических наук : 12.00.08. Москва, 2005. 333 с.

8. Острогляд О.В. Гуманізація кримінальної відповідальності: сучасний стан та перспективи // Правова держава. 2013. № 16. С. 152-157.

9. Примаченко В. Ф. Окремі питання визначення та дослідження гуманізації кримінальної відповідальності в Україні // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. С. 321-323.

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. За-

кон України від 22.11.2018 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>

11. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків (Проект відкрито (12.12.2012)) // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=42733

12. Проект Кримінального кодексу України // Режим доступу: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>

13. Ревин В. П. Уголовная политика : учебник для бакалавриата и магистратуры / В. П. Ревин, Ю. С. Жариков, В. В. Ревина. 2-е изд., испр. и доп. М. : Издательство Юрайт, 2018. 278 с.

14. Тацій В.Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю (2009-2014); упоряд.: О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш, В.І. Борисов ; відп. за вип. О.В. Петришин. Х.: Право, 2015. 648 с.

15. Winfried Hassemer. Desenvolvimentos previsíveis na dogmática do direito penal e na política criminal // Revista eletrônica de direito penal e política criminal – UFRGS. VOL. 1, N.º 1, 2013. pp. 37-46.

Острогляд О.В. НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В статті розглядається відповідність задекларованих напрямків реалізації сучасної кримінально-правової політики їх реалізації в правотворчості та правозастосуванні. Розкрито характеристику гуманізації та лібералізації, як сучасних напрямків реалізації кримінально-правової політики. Вказано, що незважаючи на декларовану гуманізацію кримінально-правової політики справжня її реалізація не відбувається. Навіть вказівка на гуманізацію в назві Закону, що вносить зміни до Кримінального кодексу України, не свідчить про її реальне впровадження. В змінах до кримінального законодавства далі простежується тенденція до криміналізації та посилення кримінальної репресії, що підтверджується і аналізом законодавства, і експертним опитуванням. Звичайно напрямком гуманізації сучасної кримінально-правової політики є необхідним, проте в цьому випадку варто визначитися, що ж розуміється під гуманізацією кримінальної відповідальності; зважати на те, що крім суб'єкта кримінального правопорушення, в першу чергу потрібно говорити про дотримання прав потерпілого; бачити, принаймні в загальних рисах, кінцевий результат гуманізації та його вплив на практичне застосування кримінального законодавства. Вказано, що кримінально-правова політика, як системоутворюючий елемент політики в сфері боротьби зі злочинністю, на сьогодні в сфері удосконалення кримінального законодавства характеризується не системністю, що призвело до створення робочої групи з розробки нового Кримінального кодексу України. Проаналізовано поняття лібералізації кримінально-правової політики, як напрямку кримінально-правової політики, що обумовлює пошук покарань альтернативних позбавленню волі.

Ключові слова: кримінально-правова політика, гуманізація кримінальної відповідальності, лібералізація кримінальної відповідальності, гуманізм, напрямки розвитку, реалізація кримінально-правової політики.

Ostrohliad O.V. DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF MODERN CRIMINAL LAW POLICY

The criminal law policy of the modern Ukrainian state is characterized by a combination of contradictory trends. Criminalization of socially dangerous acts is actively carried out even now, the Special part of the Criminal Code of Ukraine is supplemented with new clauses. At the same time, the state authorities declare a course to humanize the reforms carried out in the field of criminal law. Accordingly, the article examines the conformity of the declared directions of implementation of modern criminal law policy with their implementation in law-making and law enforcement. The characteristics of humanization and liberalization as modern directions of implementation of criminal law policy are revealed. It is indicated that despite the declared humanization of the criminal law policy, its real implementation does not take place. Even the reference to humanization in the title of the Law amending the Criminal Code of Ukraine does not indicate its actual implementation. In the changes to the criminal legislation, the trend towards criminalization and strengthening of criminal repression can be traced, which is confirmed both by the analysis of the legislation and the expert survey. Of course, the direction of humanization of modern criminal law policy is necessary, but in this case it is worth defining what is meant by the humanization of criminal responsibility; take into account that, in addition to the subject of the criminal offense, first of all, it is necessary to talk about the observance of the rights of the victim; to see, at least in general terms, the end result of humanization and its impact on the practical application of criminal law. Discussions regarding the need to humanize criminal responsibility, reduce the number of persons deprived of liberty, etc. have not stopped in recent years. The Criminal Code, despite the fact that it was adopted in 2001, does not fully correspond to modern realities and needs serious reform, as it

should be based on the modern achievements of the science of criminal law of Ukraine and the world. And this, in turn, shows that the Criminal Code does not fully fulfill the role of the main means of combating crime. This situation is caused by the instability of the current criminal legislation of Ukraine. Accordingly, the main thing in the process of making changes to the Criminal Code of Ukraine is to maintain a reasonable balance regarding the criminalization and decriminalization of actions, strengthening or, on the contrary, mitigating responsibility for committing socially dangerous actions. It is indicated that criminal law policy, as a system-forming element of policy in the field of fighting crime, is currently characterized by lack of systematicity in the field of improving criminal legislation, which led to the creation of a working group on the development of a new Criminal Code of Ukraine. The concept of liberalization of criminal law policy is analyzed as a direction of criminal law policy, which determines the search for alternative punishments to deprivation of liberty.

Key words: criminal law policy, humanization of criminal responsibility, liberalization of criminal responsibility, humanism, directions of development, implementation of criminal law policy.